

FUT

**Festival for Ungdomsteater
Teater ZeBU, august 2020 - februar 2021**

"Jeg gider ikke at gå i teatret igen... eller måske hvis det var en af mine yndlingsfilm, der blev vist, så gad jeg måske godt"
- citat fra en elev i 8.klasse.

Materialet er udarbejdet af

Rikke Giselsson, konsulent, Sine Sværdborg og
Nanna Bøndergaard Butters, projektledere for
FUT og en del af Teater ZeBU

Indhold

Forfatterens indledning	2
Introduktion.....	3
Beskrivelse af projektet.....	3
Baggrund og overvejelser vedrørende spørgeskemaer	3
Baggrund og overvejelser vedrørende de andre platforme og de andre input	4
Om forestillingerne	5
Hvad siger elevernes spørgeskemaer?	5
Hvad siger lærernes spørgeskemaer?.....	9
Input fra workshopholdere	10
Input fra projektledere og deres interviews med branchen.....	11
Input fra 18+følgegruppen	13
To små film.....	13
FUT deltager i debatten.....	14
Opsamling	14
Spørgsmål til videre refleksion og undersøgelse.....	15
Bilag.....	17
Spørgeskema til elever.....	17
Spørgeskema til lærere.....	23

"Det kan være mega sjovt og mega kedeligt"

- svar fra elev i 8.klasse på spørgsmålet om, hvad teater er for ham/hende.

Forfatternes indledning

Dokumentationen her er en del af FUT, Festival for UngdomsTeater, som er igangsat af Teater ZeBU i 2020 og støttet af Statens Kunstfonds Projektstøtteudvalg for Scenekunst.

En del af dokumentationen er forfattet af mig, Rikke Giselsson, andre dele er skrevet i tæt samarbejde med projektlederne i FUT Sine Sværdborg og Nanna Bøndergaard Butters, som har bidraget med viden og refleksioner fra projektets praksis. Jeg har også udarbejdet de spørgeske-maer, som elever og lærere har udfyldt - dette er igen sket i tæt samarbejde med projekt-le-derne og med vejledning fra en følgegruppe af unge i alderen 18-20 år.

Det kan ikke undgåes, at fremhævelser og udeladelser i denne dokumentation er farvet af, at det er mig, der er forfatter, og jeg vil understrege, at dokumentationen her ikke er forskning under-lagt akademiske krav. Det er en beskrivelse af en undersøgelse på ret praksisorienterede og pragmatiske præmisser, og det er frem for alt nogle bud ind i en videre samtale og udvikling, nogle spørgsmål til videre refleksion.

Uden at tage for meget forskud på denne dokumentations sammenfatning, så kan det allerede nu understreges: Som meget andet i livet og i kunstens verden, er det med unges holdning til teater et komplekst felt; som det gælder for alle andre mennesker, kan man (heller) ikke putte unge mennesker i en kasse og sige: "Sådan er de (alle), og sådan synes de (alle) om teater".

Rikke Giselsson, marts 2021

Introduktion

Beskrivelse af projektet

Målet for FUT, Festival for Ungdomsteater, har været at undersøge hvordan unge mellem 13 og 16 år (7.-9.klasse) oplever teater som **relevant** for dem. Projektet har haft til hensigt at opstille forskellige platforme for at skabe samtaler med de unge om teater; spørgeskemaer, workshops og videoproduktion, hvor unge 9.klasses elever har udtalt sig om deres oplevelser med teater.

Projektet har også ønsket at inddrage forskellige positioner i denne samtale med unge om teater, nemlig en følgegruppe af unge på 18-20 år, producenter af teater for de 13-16årige og lærere, der tager deres elever med i teatret. Følgegruppen af unge har fulgt projektet fra planlægningsfase til projektets afslutning. De har guidet projektlederne igennem projektet. De har bl.a. gennemlæst spørgeskemaer og guidet til et sprogbrug som de unge elever kender og anvender, samt bidraget med deres egne nysgerrighedspunkter. De har været med til at planlægge et dialogisk filmprojekt med elever og har lavet deres egne teatermanifeste, hvor de forholder sig til ungdomsteatret. Følgegruppen har endvidere set alle de forestillinger, der spillede under festivalen. Inddragelsen af producenter er sket via samtaler mellem dem og projektets projektledere, der har været struktureret som kvalitative interviews med vægt på narrative metoder, der har ladet producenterne udfolde deres tanker om deres arbejde med ungdomsteatret. Lærerne har ligesom eleverne udfyldt spørgeskemaer.

FUT skulle løbe af stablen i løbet af 2020, året hvor meget kulturliv blev lukket ned. Således har FUT været ude for nogle benspænd og ændret lidt på form og præmis undervejs, og denne dokumentation søger således at samle nogle indtryk og pointer fra spørgeskemaer udfyldt af 85 elever, der har været inde og se to forestillinger, pointer fra halvt-udfyldte spørgeskemaer fra 200 elever, der kun fik set én af to planlagte forestillinger, input fra workshopholderne fra fire afholdte workshops med elever, der har set to forestillinger, input fra projektlederne Sine Sværdborg og Nanna Bøndergaard Butters og disses interviews med forskellige producenter og branchefolk, samt input fra følgegruppen på 18+.

Der er desuden til slut i FUT-forløbet lavet to små dokumentariske film. Den ene har haft fokus på at give unge elever ordet. Den indeholder synspunkter fra nogle elever fra 9.klasse, faciliteret af følgegruppen på 18+. Den anden film fokuserer mere bredt på de forskellige positioner indenfor ungdomsteatret som FUT har ønsket at inddrage i samtalen. I filmen hører man udtalelser fra projektledere, ZeBU's kunstneriske leder Jørgen Carlsund, unge elever og undertegnede Rikke Giselsso. Således er filmene bidrag fra forskellige af de ståsteder og positioner i samtalen om teater for unge i alderen 13-16 år, som FUT har haft til hensigt at give taletid.

Baggrund og overvejelser vedrørende spørgeskemaer

Spørgeskemaerne, som elever i 7. 8. og 9.klasse har udfyldt, er blevet behandlet som og skal ses som stemmer i samtalen. De er ikke formelt statistisk repræsentative, men de repræsenterer udsnit af holdninger, tanker og meninger, der eksisterer blandt de unge. Og det er vigtigt at understrege, at også unge mennesker er forskellige!!

Spørgeskemaerne er lavet så enkle som muligt. Og de er lavet vel vidende, at spørgsmål styrer rammerne for svar - og et spørgeskema er en meget kort form for dialog. Det er tydeligt, når jeg læser spørgeskemaerne, at der er sket en vis afsmitning mellem elever - nogle svar er

formuleret meget ens; og det kan være gældende for både nogle meget kortfattede svar og nogle meget lange svar, både positive og negative svar. Men dette mener vi ikke nødvendigvis gør udsagnene mindre ærlige.

Samtidig er spørgeskemaerne udfyldt med sms-sprog, som har været lærerigt for denne forfatter at blive fortrolig med: IDK betyder "I don't know", og DSV betyder "desværre", og her er altså mulighed for at sparre et par bogstaver. Sådanne tricks kan være gode at kende til, når man skal udfylde spørgeskemaer på ryggen af en makker i en lidt ufiks situation, hvor der skal bæres mundbind, alle skrivere skal sprittes af før brug, og hænder skal sprittes af før modtagelse og før aflevering af disse spørgeskemaer, og det hele skal gå lidt stærkt, fordi man ikke må være for mange sammen indenfor for længe. SAMTIDIG er det en præmis, at unge mennesker i alderen 13-16 ikke skriver så meget i hånden nu om stunder, og de er således ikke helt så fortrolige med det, som samme aldersgruppe måske var for 10 år siden. Blot for at understrege: Tak for indsatsen til alle eleverne!

De deltagende elever i FUT er blevet inviteret ud fra et ønske om at have en så mangfoldig gruppe af deltagere som muligt. De er således fra forskellige efterskoler, lilleskoler, specialskoler og folkeskoler i København og omegn. Geografiske, økosociale, etniske og kønnede forskelle eleverne imellem har dog ikke været i fokus i projektet som sådan eller i denne dokumentation.

Baggrund og overvejelser vedrørende de andre platforme og de andre input

Projektet har gerne villet lede efter og undersøge *den ærlige mening* hos de 13-16årige om teater og teaters relevans for dem. Det er måske problematisk at ville det, for når man antager, noget er ærligt, så er noget andet uærligt.... Intensionen udspringer af, at der hos projektlederne og igangsætterne af FUT eksisterer en oplevelse af, at de 13-16årige måske sjældent bliver spurgt, eller også at de svarer det, de voksne gerne vil høre.

For at komme tættere på de ærlige udsagn eller de autentiske udsagn, har projektet opstillet forskellige platforme for dialog om teater med de 13-16 årige. Dette er gjort ud fra en forestilling om at "angribe det, der er svært at sætte ord på" fra flere vinkler og også mere indirekte. Ud over at svare på spørgeskemaerne har nogle elever været på workshops styret af Act Fact* eller af Ungdomsbureauet**. Input fra workshopholderne er søgt viderebragt her i dokumentationen - igen ud fra præmissen om, at disse input ikke er repræsentative, men at de repræsenterer holdninger og oplevelser, der eksisterer. Derudover rummer denne dokumentation input og refleksioner fra projektlederne og deres samtaler med branchefolk, samt input fra en følgegruppe af fire unge teaterinteresserede, som er over 18 år.

*Act Fact Copenhagen udbyder en 2-årig uddannelse på deltid i moderne kultur, drama, teater, performance, formidling og pædagogik. Uddannelsen udbydes i samarbejde med C:ONACT, Nørrebro Teater, ZeBU, Scene N og Teater Hund & Co.

**Ungdomsbureauet har base i København men arbejder over hele landet med at skabe og understøtte demokrati, engagement og deltagelse blandt unge.

Om forestillingerne

De forestillinger, som har været en del af denne festival, har været udvalgt af teater ZeBU, og de har været en del af ZeBUs almindelige teatersæsonprogram for unge. Forestillingerne er en blanding af gæstespil hos ZeBU og teatrets egne forestillinger.

Forestillingerne er:

- "Den første dråbe blod" - gæstespil af Teater FairPlay
- "Mand til mand" - Teater ZeBUs egen forestilling
- "Sally's Valley" - gæstespil af Nørregaards Teater
- "Generation Krop" - gæstespil af KALDER PÅ VENUS
- "Welcome to the internet" - gæstespil af Teater Apropos
- "Hverdagshack" - Teater ZeBUs egen forestilling

Forestillingen "Mand til Mand" har været vist primært til drenge, og "Generation Krop" har været vist primært for piger. Denne kønnede udvælgelse af publikum har ikke fået fokus i denne dokumentation og i sammenfatningens pointer. En rating af forestillingerne ud fra udsagn fra eleverne har heller ikke været i fokus her.

Hvad siger elevernes spørgeskemaer?

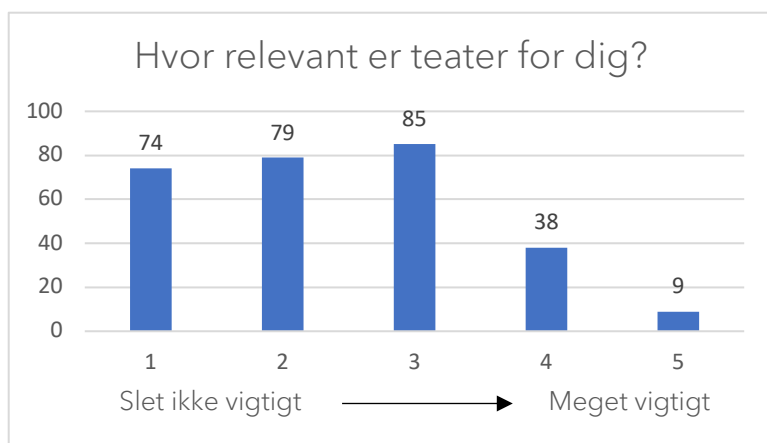
Der var fra begyndelsen tænkt en progression ind i spørgeskemaerne med en del, der skulle udfyldes før og efter elevernes første forestilling, og en del der skulle udfyldes efter elevernes anden forestilling. På grund af corona-restriktioner på teatre og ikke mindst på skolerne er spørgeskemaerne ikke blevet udfyldt med den volumen, som egentlig var tiltænkt projektet. Det er blevet til, at 85 skemaer er blevet udfyldt helt, hvor eleverne her har set to forestillinger. 200 skemaer er udfyldt delvist, efter eleverne her kun fik set én forestilling.

Herunder følger en sammenfatning af elevernes svar på spørgsmålene. Spørgsmål 1 og 2 er besvaret af 285 elever, spørgsmål 6-7-8-9-10 er besvaret af 85 elever. Spørgsmålene 3-4-5 er ikke i fokus her i sammenfatningen, da de primært tjente til at få beskrevet, hvilke forestillinger, eleverne har set.

Elevernes svar på spørgsmål nr. 1:

Hvor relevant synes du, teater er for dig? Er det vigtigt, det findes?

Som svar skulle eleven sætte et kryds på en streg mellem yderpunkterne "Slet ikke vigtigt" og "Meget vigtigt", og jeg har i sammentællingen for overblikkets skyld delt strengen i 5 dele:

1	slet ikke vigtigt	74 svar
2	mindre vigtigt	79 svar
3	både og	85 svar
4	nogenlunde vigtigt	38 svar
5	meget vigtigt	9 svar

Det er tydeligt, at størstedelen af eleverne ikke mener, teater er vigtigt og relevant, når de adspørges på denne måde. Faktisk er det 83 % af eleverne, der svarer, at teater er slet ikke vigtig, teater er mindre vigtigt, eller både og. Når vi tager den sammentælling alvorligt, så har ungdomsteatret et problem! Hvis vi renser det lidt mere, så synes 53 % af de adspurgte, at teater er slet ikke vigtigt eller mindre vigtigt. Det må stadig være en procentdel, der giver noget at tænke over hos dem, der insisterer på og investerer i teater for denne målgruppe.

Det er dog vigtigt at sige, at der ikke er nogen sammenhæng mellem elevernes svar på spørgsmål 1 og så deres forhold til en enkelt forestilling; De kan altså godt synes, at teater ikke er vigtigt og relevant og samtidig synes godt om den konkrete forestilling, de lige har set, eller have nogle holdninger til i spørgsmål 7 om, hvad en teaterforestilling skal kunne. De kan også synes, teater er vigtigt og samtidig synes mindre godt om en konkret forestilling.

Elevernes svar på spørgsmål 1 sammenholdt med svarene på de andre spørgsmål tyder på, at det at forholde sig til teater som form eller medie er en abstraktion, der ikke fylder ret meget hos eleverne. De er meget mere optagede af indholdet i enkelte forestillinger. Teaterbranchen skal altså ikke forvente at være foran på point hos eleverne, bare fordi det er teater....det handler om indholdet og oplevelsen her og nu.

Elevernes svar på spørgsmål nr. 2:

Beskriv hvad teater er i din opfattelse.

Det er meget tydeligt, at eleverne svarer med brug af film og biograf som fælles reference, altså noget alle kender - måske til forskel fra teatret.

"Det er ligesom en biograf men med mennesker og uden en skærm"

"En live-film"

"Fake bio"

"Kopi af film"

"En bio uden skærm"

Med ovenstående har eleverne svaret på et spørgsmål om teater som *form*. Nogle elever svarer også med, at det er noget med skuespillere, der fortæller en historie. Andre svarer mere med en forklaring på teatret som *sted* med lys og scene. Det er interessant, at ordet "hyggelig" går igen rigtig mange gange, når teater skal beskrives. Hyggelig er for mig at se et ord, der handler meget om stedet og konteksten for en oplevelse, her en teaterforestilling, og altså konteksten og stemningen, som en helt specifik oplevelse foregår i.

"Teater er et stort sted med mange mennesker"

"Der er meget lys og der er røde og sorte farver"

Nogle gange er teater bare dette:

"Fri fra skole"

Som ovenfor ved spørgsmål 1 og som jeg understreger i indledningen, så er elevernes svar komplekse og kan ikke puttes i bås:

"Kedeligt men kan godt have nogle vigtige emner"

"Det kan være spændende, alt efter hvad det handler om"

Altså igen; eleverne kan godt synes, teater (overordnet set) ikke er vigtigt og måske endda kedeligt, men så samtidig synes vældigt godt om en enkelt forestilling, som de præsenteres for.

Og så er spændvidden i elevernes betragtninger og beskrivelser stor, hvor yderpunkterne kunne beskrives med disse citater:

"LORT"

"Teater er en måde at se andres perspektiver på ting eller situationer. Det er vigtigt af vide, hvordan andre tænker for selv at kunne danne sin egen mening, og det synes jeg, teater er godt til at gøre"

Elevernes svar på spørgsmål nr. 6:

Hvordan gør man teater spændende for dig?

Eleverne, der svarer på spørgsmål 6, svarer måske ikke så reelt anderledes end andre teatergængere. Det er dog gennemgående, at eleverne synes, der skal ske noget (ordet "action" går igen), og derudover skal det være et aktuelt emne, det skal være sjovt med humor, det skal være en god historie om noget, eleverne interesserer sig for og kan relatere sig til, og der skal være gode skuespillere, som følgende citater viser:

"Det skal være intenst og ikke bare stille og roligt. Der skal være gang i den, ellers synes jeg, det er kedeligt"

"Det gør det spændende ved at der sker mange ting i løbet af det hele"

"Noget man kan leve sig ind i"

"Ved at finde noget, som er oppe i tiden eller en spændende historie"

"Hvis det handler om noget, jeg interesserer mig for"

"Dygtige skuespillere og en god historie bag forestillingen"

(Ved at der er ...) "Mange mennesker og der hele tiden skal ske noget"

"Mange kulisser og finde et aktuelt emne"

"Det skal være sjovt"

"Hellerup-drama og kærlighed, følelser og fodbold"

"Det skal være følelsesmæssigt og med drenge"

Citaterne viser, at den klare identifikation og spejling af "mig som ung og min hverdag" er centralt for at gøre teater spændende. De unge skal kunne se sig selv i det, der sker på scenen, måske kan man tilføje: uden at provokere for meget. Igen skal det siges, at der er forskel på eleverne, og nogle siger andetsteds, at de direkte mener, provokationen er en kvalitet. Følgende citater viser noget af det spænd, der er i elevernes forhold til teater:

"Jeg kan ikke rigtig lide teater"

"Bare at det er en spændende historie. Jeg synes allerede, teater er spændende"

"Der skal ikke så meget til"

Men egentlig kan det jo siges meget kort, som en elev gør det ret præcist:

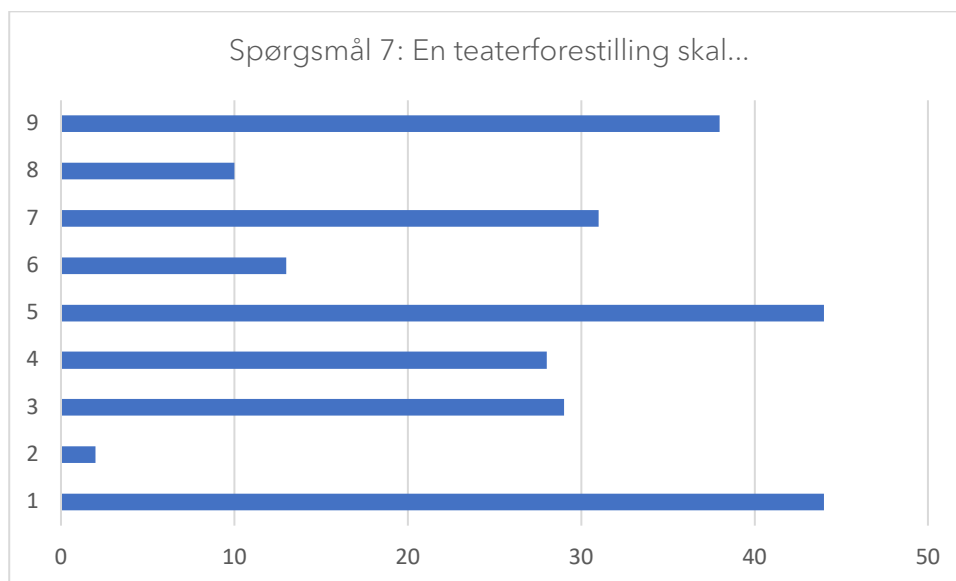
(Ved at de...) "Laver noget, der er godt"

Elevernes svar på spørgsmål nr. 7 + 8:

Sæt kryds ved de udsagn, der passer på dig: En teaterforestilling skal...

Her måtte eleverne sætte op til fire kryds ved de i alt ni udsagn.

1	Få mig til at tænke over mine egne holdninger	44 kryds
2	Give mig lyst til at poste noget på Snapchat eller Tik-Tok eller lignende	2 kryds
3	Være noget, jeg oplever sammen med mine venner	29 kryds
4	Handle om noget, jeg kender fra mit eget liv	28 kryds
5	Lære mig noget om et særligt emne	44 kryds
6	Bombardere mine sanser	13 kryds
7	Give mig lyst til at diskutere noget med mine venner	31 kryds
8	Være noget, jeg selv kan være med i	10 kryds
9	Få mig til at glemme tiden	38 kryds

Her er udsagnene i nr. 1: "Få mig til at tænke over mine egne holdninger", nr. 5: "Lære mig noget om et særligt emne", og nr. 9: "Få mig til at glemme tiden" højdespringerne. Det er udsagn, hvor nr. 1 og 5 går meget på indholdet i en forestilling, og hvor nr. 9 går på selve den gode oplevelse; at være opslugt af forestillingen og "glemme tiden".

At udsagn nr. 5 ligger så højt passer med, at en teateroplevelse for disse unge kædes sammen med skolen. Men den gode oplevelse, hvor man glemmer tiden (nr. 9) udelukkes altså ikke, selvom man skal lære noget.

Jeg synes, det er interessant, at nr. 8: "Være noget, jeg selv kan være med i" får så forholdsvis få krydser, da 'deltagelse' ellers er noget, man taler meget om i forhold til unges kulturforbrug. Det handler måske igen om, at abstraktioner over formen "teater" ikke er noget, der fylder hos eleverne, og adspurgte på en anden måde ville de måske svare mere positivt i forhold til deltagelse. Eller måske vejer den gode, lærerige oplevelse bare højere end noget, man nødvendigvis selv kan være direkte med i.

I spørgsmål 8 skulle eleverne skrive en slutning på sætningerne "Teater er fedt når...." og "Teater er ikke fedt når...". Ordene 'spændende' og 'sjovt' går igen (med tilsvarende negationer: teater er ikke fedt når det *ikke* er spændende), og det er sådanne ord, man som afsender på et spørgeskema bare gerne ville have uddybet. Det får man ikke, og her er spørgeskemaer blot en fattig dialog. Jeg lægger alligevel mærke til, at der, hvor eleverne bruger andre formuleringer, der står der ofte noget om, at forestillingerne ikke må være for lange.

Elevernes svar på spørgsmål nr. 9:

Hvilken teaterforestilling, som du har set på et eller andet tidspunkt i dit liv, vil du helst anbefale til dine venner og hvorfor?

Det er forholdsvis få elever, der skriver, at de har haft andre teateroplevelser. Dem, der har haft det, skriver om musicals eller familieforestillinger, som de har set netop sammen med deres familie.

Elevernes svar på spørgsmål nr. 10:

Hvad skal der til, for at du går i teatret selv - altså uden at det er noget, du skal med skolen?

Dette spørgsmål er der også en del, der ikke har svaret på. Men dem, der svarer, skriver noget om, at det skal være til at betale, at det skal handle om noget fra en film eller en serie, de har set, at venner og familie skal med, for de gør det ikke alene, at det handler om afstand til teatret, at de bliver inviteret - og en svarer blot:

"Det ville jeg ikke!"

Hvad siger lærernes spørgeskemaer?

Det er ikke så mange lærere, der har besvaret spørgeskemaer, da der jo kun er én lærer pr. 20-25 elever. Det gennemgående i de 15 besvarelser, vi har fået, er, at lærerne vælger forestillinger eller teater til, når temaet passer ind i årsplanen. Det er også tydeligt, at det er læreren eller udbuddet, der vælger de forestillinger, som en given klasse kommer til at se.

Lærerne svarer også nærmest enslydende, at de synes, at teater altid er relevant for eleverne, og at det er vigtigt, at forestillinger får eleverne til at tænke over deres egne holdninger. Det er også gennemgående i lærernes svar, at det er vigtigt, at de unge ser teater i skolen, da de ofte ikke opsøger sådanne oplevelser udenfor skolen. Men forestillinger vælges stadig kun til, hvis de passer til årets emner.

Input fra workshopholderne

Act Fact og Ungdomsbureauet har stået for to forskellige workshops med elever i efteråret 2020. Formålet med at lave workshops som en del af festivalen har været at skabe en platform med mulighed for, at samtalen om teater kunne være mere indirekte, kreativ og sanselig i form af forskellige øvelser, gruppearbejder og også spørgsmål og svar, men altså i en anden ramme end den en-vejs- og skriftlige kommunikation, som spørgeskemaet er et udtryk for. Workshopholderne havde fået som opdrag at de gennem workshops skulle indsamle empiri, der dokumenterede elevernes oplevelser af teatrets relevans for dem. Ungdomsbureauet designede deres workshops således, at eleverne gennem greb fra samtalsaloner og via eksplorative øvelser skulle indtage forskellige positioner i diskussionen af teatrets relevans for dem. De skulle bl.a. argumentere for relevansen fra unges perspektiv, fra voksnes perspektiv, fra samfundets perspektiv og fra teatrets perspektiv. Ligeledes skulle de også forholde sig til negative, såvel som positive, oplevelser i relation til teater, i øvelser med fokus på, hvad der for dem var henholdsvis en god og en dårlig teateroplevelse. Pointer blev nedfældet på post-it notes og store fælles plancher og elevernes udtalelser og argumenter blev skrevet ned af en af workshopholderne, der havde fokus på at dokumentere. Act Fact designede deres workshop således at eleverne skulle gennem en række stationer, med fokus på forskellige sanselige og kreative måder at undersøge teatrets relevans på. Eleverne sorterede bl.a. billedmaterialer og kategoriserede forskellige teatergenrer, lavede tableauer og film over deres oplevelser med teater, lavede kropslige statuer og performede små selvskabte manifeste over, hvordan teater skulle være, hvis de kunne bestemme.

De deltagende elever havde alle forud for deres workshop set forestillinger i forbindelse med FUT. Ungdomsbureauets workshop havde fokus på hvorfor og hvordan teatret er samfundsrelevant for unge. Deres workshop relaterede sig til to konkrete forestillinger og de fokuserede på hvilke perspektiver eleverne fik igennem forestillingen?

Har teatret:

- Rykket til deres holdning?
- Styrket deres holdning?
- Åbnet op for nye spørgsmål?
- Givet nye perspektiver på et ellers velbelyst område?
- Sat følelser i perspektiv?

Act Fact's workshop havde et mere overordnet fokus på at undersøge de unges forhold til teater som sådan, forestillinger herom, præferencer inden for genrer etc.

Act Fact lavede to workshops for i alt 97 elever fra forskellige skoler, Ungdomsbureauet lavede to for i alt 43 elever, hvor halvdelen havde set en forestilling, den anden halvdel havde set en anden. Det er altså kun en del af de elever, der har været på ZeBU og set forestillinger i løbet af FUT, der har deltaget på en workshop. Således må man igen sige, at udkommet fra de fire workshops ikke er repræsentativt, med det kan stadig være interessante input til den videre diskussion og samtale om unge og teater.

Både folkene fra Act Fact og fra Ungdomsbureauet tilkendegiver bagefter, at det er tydeligt, at skole-sammenhængen skinner igennem i workshopdeltagernes udsagn om teater og om de konkrete forestillinger. Disse søger et særligt budskab, det lærende element i forestillingerne,

og de har tendens til "at falde i skole-fælden", som Act Fact beskriver, og med det mener de, at deltagerne (som jo er elever) søger af afgive rigtige svar eller de svar, som læreren forventer. I modsætning til at give ærlige, oprigtige svar, må forstås?

Meldingen fra begge workshops er, at eleverne har et distanceret forhold til teater, og Ungdomsbureauets workshopholder udtrykker i sin opsamling, at eleverne mener, at "teatret er ikke et sted for underholdningskultur men et sted for dannelse", samt at "teatret til en vis grad bliver set som en relevant opdragende institution". Dette kan selvfølgelig have en sammenhæng med Ungdomsbureauets måde at stille spørgsmål på og deres fokus på hvorfor og hvordan ungdomsteatret er samfundsrelevant.

Samtidig er det tydeligt fra workshoppen, der tog afsæt i konkrete forestillinger, at eleverne gav udtryk for, at gode siddepladser og afslappende stemning har stor betydning, samt at der kan være en hårfin balance mellem identifikation og provokation, når det gælder forestillingernes indhold. Ved provokationen bliver eleverne/publikum forvirrede og føler sig talt ned til, og forestillingen bliver "urealistisk". Enkelte elever peger her på at de ville ønske det var en rigtig historie og rigtige mennesker på scenen.

Referencen til film og biograf har folkene fra Act Fact også noteret sig. Men derudover er det relevant at understrege, at det gælder for opsummeringen af begge workshops, at der ikke er fuldstændig entydighed i de unges udsagn. Samtidig fornemmede Ungdomsbureauets workshopholder, at noget rykkede sig i løbet af workshoppen og dialogen om teateroplevelsen:

"Der var en mindre bevægelse fra forståelsen om, at der skal være et klart budskab i en forestilling til, at der også er en pointe i at rejse spørgsmål mere end at give svar. Det er en lille bevægelse der begyndte til workshoppen."

Og desuden sluttede Ungdomsbureauets workshop med en elev, der sagde:

"Man skal gå i teatret, for de har brugt tid og energi på det - og synes, det er godt"

Input fra projektledere og deres interviews med branchen

Det følgende er en gengivelse af nogle af de centrale pointer, som de to projektledere Sine og Nanna har lagt særligt mærke til i deres dialoger med forskellige producenter af nogle af festivalens forestillinger og i deres øvrige samarbejde med workshopholdere og følgegruppe. De påpeger, at selvom særlige refleksioner fremhæves her, er det vigtigt at fastholde, at branchen og producenterne er mangfoldige og samlet repræsenterer mange forskellige holdninger og perspektiver.

Samarbejde og inddragelse

Nogle producenter ligger vægt på at samarbejde med unge og på at inddrage dem på forskellige måder. Teatret Fair Play har fx unge tilknyttet teatret, via deres samarbejde med Stenhus Gymnasium om Holbæk Drama College. Disse unge deltager i Aprilfestivalen, hvor de vælger forestillinger til teatrets repertoire. De står for at lave aftaler med de gæstespil de vælger. De laver PR til unge for forestillingerne og skaffer publikum. De laver også pre- og aftertalks. Flere

andre producenter nævner at de i research til forestillinger opsøger unge fx via workshops i skoleklasser eller gennem prøveforestillinger.

Hvem står på scenen?

Reflektionen over, hvem publikum ser på scenen, fylder meget hos producenterne. De har en bevidsthed om, at man kan godt blive for gammel til at spille for aldersgruppen 13-16 år, i hvert fald hvis det er med identifikation for øje.

Quick fix eller poesi?

Overskriften her hentyder til en modsætning, som producenter og instruktører ser og kæmper med. Der er en sammenhæng med ovenstående og hvem publikum ser på scenen. De mere tempofyldte forestillinger (quick fix'et) om sex og druk og følelser, der spiller på en direkte identifikation og genkendelse mellem publikum og det, en skuespiller gennemlever på scenen, kræver unge skuespillere for at have kvalitet. Nogle ældre producenter erkender, at det er ikke deres arena mere. De vil gerne fortælle mere dybt og poetisk om identitet og svære følelser, og det er deres oplevelse, at dette skal der insisteres lidt mere på overfor det unge publikum. Men de fastholder, at det poetiske skal de unge også møde - for mangfoldighedens skyld.

Er ungdomsteater en genre?

For nogle producenter giver genren mening, andre synes den låser. Atter andre insisterer på, at de bare laver teater, og så kan det så godt vise sig, at en forestilling rammer forskellige aldre på forskellig måde. De unge fra festivalens følgegruppe er ret provokerede af mærkaten ungdomsteater. Med den mærkat føler de sig talt ned til, og så vil de i øvrigt gerne se "voksenteater". Der er en forskel på refleksionerne og abstraktionsevnen hos teatergængere på 13-16år, og så dem på 18+, der selv vælger at gå i teatret. Men det er projektledernes oplevelse, at kvalitet går på tværs af disse forskellige ungdomsaldre - *"relevans er sgu relevans, når det er godt teater"*.

En oplevelse i et teater vs. en teateroplevelse

Når den unge kommer over skolealderen og går i teatret, når vedkommende selv vælger det, så gør det noget ved bevidstheden om oplevelsen. Mange besøger teater ZeBU som ung voksen og kan godt huske, at de har været der med skolen. Men de husker det ikke som en teateroplevelse dengang - det var en skoleoplevelse (i et teater).

Valget er kommet ret langt væk fra målgruppen

Nogle steder i Danmark er unge mennesker med i valget af de forestillinger, som skal udbydes til områdets/kommunens unge på de lokale scener. Men det er mere reglen, at valget af forestillinger foregår meget langt væk fra de unge mennesker, der faktisk er målgruppen. I centralt kommunalt regi er det opkøbere og formidlere, der udvælger, og ikke elever fra kommunens skoler eller nogle af deres lærere, for den sags skyld. Det betyder ikke nødvendigvis dårlig kvalitet, men det føder ind i den distance, der opleves, mellem de 13-16årige og teatret.

Bevægelser og tendenser indenfor ungdomsteatret

En enkelt af producenterne nævner at han glæder sig til den næste bølge af unge nye teatergrupper, der kan skubbe lidt til branchen og bruge alt fra de unges verden. En anden peger på at der er en tendens til noget man kunne kalde *New Sincerity* - som er at vise alt det uskønne, alt det man normalt ville redigere væk. Det handler om at turde være helt ærlige og arbejde med en slags autencitet. Så er der også noget på vej med det WOKE og Black Lives Matter. Flere peger på at der også er tegn på at teatret som rum, i kræft af fiktionens muligheder for at kunne tænke alt anderledes, kan bruges som et slags nulrum, hvor normer og værdier nulstilles og nyt kan forestilles, og at teatret derfor kan bruges i kampen for noget anderledes, fx i forbindelse med klima - det aktivistiske teater. En enkelt peger på, at spørgsmålet om, hvor teatret er om 10 år, er virkelig interessant og får en til at tænke.

Input fra 18+følgegruppen

Følgegruppen på fire unge på 18-20 år har fulgt projektet fra sidelinjen og fungeret som en art perspektivering af samtalen - eller de forskellige samtaler på forskellige måder - med eleverne på 13-16år. Følgegruppen har ikke kunnet tale for eleverne på 13-16 år, for der er de ikke selv længere. Men følgegruppen er ikke så langt fra den alder, og med deres refleksioner og tanker var det tanken, at de måske kunne se noget eller afspejle noget hos eleverne på 13-16 år, som "de voksne" i projektet ikke så eller kunne få frem.

Følgegruppen har rådgivet projektlederne i design af festivalens undersøgelse. De har fx kommenteret på tilblivelsen af spørgeskemaerne og har været med til at skabe den "mini-ung-til-ung-dialog", som den ene af de to små dokumentariske film er udtryk for. Og så har de bidraget til temaet "unge og teater" med at formulere nogle manifeste om teater. Det er gennem snakke med dem og udsagn fra dem, at projektlederne Sine og Nanna er blevet bestyrket i, at der er forskel på unge på 13-16 år som teatergængere og unge omkring 20 år som teatergængere. Disse sidstnævnte har ikke fast tilknytning til en institution, der tager dem med i teatret. Når de går i teatret, så er det vitterlig noget, de vælger selv. Og hvad de vil vælge og kunne ønske sig af branchen, det skriver de om i deres manifeste.

Manifesterne er bragt som kommentar i ISCENE d. 19.marts 2021: **"MANIFEST - unge om teater: Man kalder det jo heller ikke pensionistteater"** - se https://iscene.dk/2021/03/19/manifest-unge-om-teater/?fbclid=IwAR2_8TQomAlzBY-iIHXQ8lQKqYPua6t9yqxbHPJoorCwqndqy6AXoShu8Pko

To små film

Der er som beskrevet i indledningen blevet lavet to små dokumentariske film. Den ene indeholder nogle synspunkter fra elever i 9.klasse, faciliteret af følgegruppen på 18+, det er den, vi kalder en "mini-ung-til-ung-dialog". Elevernes udsagn i denne film afspejler også den mangfoldighed blandt de unge elever, som tidligere er nævnt. De nævner alt fra musicals, abstrakt teater, virkelighedsteater, politisk teater og performanceteater som genre de kan lide. Nogle lægger vægt på at de gerne vil kunne forstå det, der foregår, andre vil gerne overraskes, undrer sig og provokeres. Nogle synes det er vigtigt at det er gode skuespillere, andre vil gerne se virkelige

mennesker på scenen. Nogle synes det skal være underholdende og magisk, andre at det skal ville noget, være politisk eller behandle relevante temaer. Nogle vil bare gerne sidde godt og have ordentlig udluftning.

Den anden film indeholder synspunkter og pointer fra de forskellige positioner FUT også har inviteret ind i samtalen, samt fra projektlederne i FUT. Filmen skifter perspektiv mellem de voksnes og de unges udsagn. Nogle gange understøttes de voksnes pointer af de unge, andre gange udfordrer eller modsiger de unge de voksnes pointer. Således er filmene bidrag fra forskellige af de ståsteder og positioner i samtalen om teater for unge i alderen 13-16 år, som FUT har haft til hensigt at give taletid. Filmene bliver tilgængelige på Teater ZeBUs hjemmeside og via sociale medier. De har premiere løbende i foråret 2021.

FUT deltager i debatten

I løbet af projektets forløb blussede debatten om dansk teater for unge op i forskellige medier på baggrund af et interview i Politiken d. 8. februar 2021 med Jon Stephensen, direktør for teatret Aveny-T på Frederiksberg i København, hvor han efterlyser fokus på, at de unge som målgruppe skal tages alvorligt i dansk teater. Dette skabte og skaber debat, fordi mange personer i teaterbranchen er uenige i, at dette ikke sker. Projektleder Nanna Bøndergaard Butters skrev på den baggrund et indlæg i Teateravisen 18. februar 2021: **"Hvor skal samtalen om dansk ungdomsteater føre os hen?"** - se <http://www.teateravisen.dk/hvor-skal-samtalen-om-dansk-ungdomsteater-foere-os-hen.html>.

Opsamling

- Størstedelen af de elever, der er blevet spurgt via spørgeskemaer, synes ikke, teater er særlig vigtigt eller relevant - faktisk 83 %. Dette tal kan selvfølgelig udfordres i forhold den måde, der blev spurgt på i spørgeskemaerne. Men det siger et og andet, og det skal vi tage alvorligt.
- At de unge på 13-16 år kæder teatret tæt sammen med skolen er gennemgående, og teatret ses som et sted for dannelse med fokus på læring, formål og tema, og det at skubbe til de personlige holdninger. Måske vil teatret helst ikke se sig selv som et primært dannende og måske endda opdragende sted og værst af alt et pædagogisk sted, hvor publikum kan "falde i skolefælden", som Act Fact siger, og dermed ikke agere frit og oplevende men nærmere søger at "gøre det rigtige". Men elevernes svar tyder på, at det ikke handler om et enten/eller. Ja; de kobler teatret med skolen, og en oplevelse i teatret eksisterer i deres bevidsthed snarere som en skoleoplevelse end en teateroplevelse, men det er ikke nødvendigvis en modsætning til, at eleven kan være sansende og oplevende og "glemme tiden" som publikum til en konkret forestilling.
- Når projektet her med festivalen for ungdomsteater har villet i dialog med den særlige aldersgruppe om deres syn på vigtighed og relevans, så er det nok udtryk for en meget

”voksen” abstraktion. Det er svært at spørge skriftligt til overordnede og abstrakte begreber og ord som ”vigtigt” og ”relevant”, og det er tydeligt, at den overordnede refleksion og abstraktion er svær eller irrelevant for en stor del af eleverne, der har besvaret spørgeskemaet og deltaget i workshop med dette abstrakte fokus. At forholde sig til teatret som medie har de fleste elever også et meget distanceret forhold til. Men når der spørges mere konkret til en forestilling eller ”lav dit eget teater”, så kan eleverne sætte mange flere ord på.

- Et godt teaterstykke for aldersgruppen på 13-16år er tempofyldt, det handler om temaer fra de unges liv, det har humor, det har genkendelige kulisser, det har gode skuespillere, som de unge kan identificere sig med, og så har det en god historie. Flere peger også på autencitet og på at virkelige historier og rigtige mennesker på scenen opleves positivt. Tilmed skal oplevelsen gerne være ”hyggelig”. Måske kommer det ikke bag på nogen, men der eksisterer stadig den evige diskussion om, hvorvidt man skal give de unge det, de vil have, eller det ”man ved”, de har brug for. Hvis man gør det sidste, så er man (læs: teatret) netop dannende, ja måske endda opdragende (og det vil man måske helst ikke være jvf ovenfor). Man (læs: teatret) skal altså bare vide, at spørger man de unge, hvad de synes er relevant/ vigtigt/ godt at se, så svarer de og forventer vel også at blive hørt - og så svarer de som ovenfor og som det er fremgået af denne dokumentation.
- Refleksionen over genren ”ungdomsteater” ligger helt og holdent ved de voksne og hos følgegruppen af 18+. Det er ikke noget, der optager de unge 13-16årige. De vil bare gerne have et godt indhold.

Spørgsmål til videre refleksion og undersøgelse

- ⇒ Hvordan favner branchen/vi, at teater for 13-16årige (7.-8.-9.kl) er noget, der sker i skolen, og at det gør noget ved oplevelsen? Måske eksisterer den ikke engang i disse unges bevidsthed som en teateroplevelse? Er det noget, der kræver en indsats? Er det noget med en tænkning omkring det? Er det noget med at omformulere en grundlæggende præmis?
- ⇒ Skal man som producent og branche kæmpe imod, at teaterbruget for børn og unge under 18 år foregår i skole- eller institutionskontekst eller er valgt af familie og forældre?
- ⇒ Hvor mange producenter og teatre i Danmark har den udfordring, at de skal hive 13-16årige i teatret, uden at det er i skoleregi? Ofte sker det via kommunale foranstaltninger, og det er her ikke målgruppen, man skal overbevise om relevansen, men det er indkøberne. Det gør noget ved talen om ”relevansen” som jo er et centralt begreb for dette projekt.
- ⇒ Hvad kan termen eller genren ”ungdomsteater” bruges til, når den ellers både provokerer og låser fast?

- ⇒ Hvordan kommer valget af de forestillinger, som eleverne møder og skal møde i deres skoletid, tættere på eleverne selv?
- ⇒ Fra projektets start eksisterede en ide om nogle debatarrangementer, hvor følgegruppen på 18+ skulle facilitere en mere direkte dialog med målgruppen af elever på 13-16 år om teater, en art unge-til-unge-samtale. En sådan samtale ville kunne tilføre noget og kvalificere det komplekse billede af elevernes holdninger. Så sådanne debatter bør afholdes som del af den videre "samtale om dansk ungdomsteater"!

Bilag

Spørgeskema til elever

Navn: _____

Klasse: _____

Skole: _____

Spørgeskema: Unge og Teater

Spørgeskemaet her indeholder 10 spørgsmål, som vi vil bede dig besvare i forbindelse med de forestillinger, du ser på Teater ZeBU i efteråret 2020.

- De første 2 spørgsmål skal du besvare, inden du ser din 1. forestilling.
De næste 2 spørgsmål skal du besvare lige efter, du har set din 1. forestilling.
De sidste spørgsmål skal du besvare, efter du har set din 2. forestilling.

Når du svarer beder vi dig tænke på følgende:

1. Skriv kort men forståeligt, det vil sige, at du skal ikke bare skrive noter eller stikord men sætninger, som en anden end dig selv kan få mening ud af.
2. Du skal bruge dine egne ord og tænke på dine egne holdninger.
3. Intet svar er forkert – vi er interesserede i din personlige mening.

På næste side finder du de første 2 spørgsmål.

Spørgeskemaet er anonymt. Her i starten beder vi dig dog skrive navn på, fordi du skal svare ad flere omgange og have det udleveret flere gange. Du skal jo helst svare i det samme spørgeskema hver gang – men til sidst efter din 2. teaterforestilling skal du slette dit navn.

Dine svar på spørgsmålene skal bruges til Teater ZeBUs undersøgelse af, hvad unge som dig synes om teater. Det er en undersøgelse, der samler viden, som deles med mange andre teatre, og den er støttet af Statens Kunstfond, Projektstøtteudvalget for Scenekunst.

Disse 2 spørgsmål skal du svare på, inden du ser din første forestilling hos ZeBU.

Du skal svare kort men forståeligt for en anden end dig selv.

Spørgsmål 1:

Hvor relevant synes du, teater er for dig? Er det vigtigt, det findes?

Sæt et kryds et sted på strengen herunder, der passer på din holdning. Jo mere til venstre du sætter krydset, jo mindre relevant synes du, teater er. Jo mere til højre, jo mere relevant.

Slet ikke vigtigt

Meget vigtigt

Spørgsmål 2:

Beskriv hvad teater er i din opfattelse – du kan fx skrive, hvordan du ville beskrive teater, hvis du talte med en af dine venner:

---

*Disse 2 spørgsmål skal du svare på lige efter, du har set din første forestilling hos ZeBU.
Du skal svare kort men forståeligt for en anden end dig selv.*

Spørgsmål 3:

Skriv nogle få ord ned, der får dig til at huske den forestilling, du lige har set:
(Her må du gerne bare skrive noter og stikord, for det er mest til dig selv)

Spørgsmål 4:

Hvad er titlen på din første forestilling, som du lige har set hos ZeBU?

Hvad ville du fortælle om den teateroplevelse, du lige har fået, til en ven, som ikke har været med?

- og hvad var det bedste/fedeste ved forestillingen?

---

*Disse sidste spørgsmål nr. 5-10 skal du svare på, lige efter du har set din anden forestilling hos ZeBU.
Husk at du skal svare kort men forståeligt for en anden end dig selv.*

Spørgsmål 5:

Hvad er titlen på din anden forestilling, som du lige har set hos ZeBU?

Hvad ville du fortælle om den teateroplevelse, du lige har fået, til en ven, som ikke har været med?

Spørgsmål 6:

Hvordan gør man teater spændende for dig?

(Du må gerne uddybe dit svar lidt)

Spørgsmål 7:

Sæt kryds ved de udsagn, der passer på dig:

(Du må gerne sætte flere krydser, men sæt højst 4 kryds)

En teaterforestilling skal...

- få mig til at tænke over mine egne holdninger
- give mig lyst til at poste noget på Snapchat eller Tik-Tok eller lignende
- være noget, jeg oplever sammen med mine venner
- handle om noget, jeg kender fra mit eget liv
- lære mig noget om et særligt emne
- bombardere mine sanser
- give mig lyst til at diskutere noget med mine venner
- være noget, jeg selv kan være med i
- få mig til at glemme tiden

Herunder skal du formulere din egen slutning på sætningen:

En teaterforestilling skal _____

Spørgsmål 8:

Skriv sætningerne herunder færdig ud fra din egen mening:

Teater er fedt fordi _____

Teater er ikke fedt når _____

Spørgsmål 9:

Hvilken teaterforestilling, som du har set på et eller andet tidspunkt i dit liv (altså ikke nødvendigvis på ZeBU lige nu), vil du helst anbefale til dine venner og hvorfor?

Spørgsmål 10:

Hvad skal der til, for at du går i teatret selv – altså uden at det er noget, du skal med skolen?

Du skal slette dit navn på forsiden, inden du afleverer dit udfyldte spørgeskema efter din 2. forestilling.

Tusind tak for dit bidrag til at gøre os klogere!

Navn: _____

Lærer for klasse: _____

Skole: _____

Spørgeskema: Unge og Teater - fra lærerens perspektiv

Spørgeskemaet her indeholder 5 spørgsmål, som vi vil bede dig besvare i forbindelse med de forestillinger, du ser på Teater ZeBU med elever i efteråret 2020.

Spørgeskemaet er anonymt. Vi vil dog bede dig skrive navn på nu, fordi du skal have skemaet udleveret igen – altså svare ad flere omgange. Du kan så slette dit navn til sidst, inden du afleverer spørgeskemaet tilbage efter 2. forestilling.

Dine svar på spørgsmålene skal bruges til Teater ZeBUs undersøgelse af, hvor relevant unge som dine elever synes, teater er. Det er en undersøgelse, der samler viden, som deles med mange andre teatre, og den er støttet af Statens Kunstfond, Projektstøtteudvalget for Scenekunst.

Vi vil bede dig svare på spørgsmål 1-3 lige før, I ser jeres første forestilling, og på spørgsmål 4-5 lige efter, I har set jeres anden forestilling.

Når du svarer beder vi dig tænke på følgende:

1. Skriv kort men forståeligt, altså du skal skrive sætninger, som en anden end dig selv kan få mening ud af.
2. Intet svar er forkert – vi er interesserede i din personlige mening.

Disse 3 spørgsmål skal du svare på, lige før I har set jeres første forestilling.

Spørgsmål 1:

Hvornår synes du, teater er relevant for unge som dine elever?

Spørgsmål 2:

Hvorfor vælger du at se en teaterforestilling som en del af undervisningen i skolen?

Spørgsmål 3:

Når du vælger teater til dine elever, hvad vælger du så ud fra?

Disse spørgsmål nr. 4-5 skal du svare på, lige efter I har set jeres anden forestilling.

Spørgsmål 4:

Sæt kryds ved de udsagn, der passer på din holdning:

(Du må gerne sætte flere krydser, men sæt højst 4 kryds)

En teaterforestilling skal...

- få de unge til at tænke over egne holdninger
- give de unge lyst til at skrive indlæg på Snapchat eller Tik-Tok eller lignende
- være noget, de unge oplever sammen med andre unge
- handle om noget, de unge kender fra egne liv
- lære de unge noget om et særligt emne
- bombardere publikummets sanser
- give de unge lyst til at diskutere noget med venner
- være noget, de unge selv kan være med i
- få publikum til at glemme tiden

Herunder skal du formulere din egen slutning på sætningen:

En teaterforestilling for unge skal _____

Spørgsmål 5:

Hvad er titlen på den første forestilling, I har set? _____

Hvad er titlen på den anden forestilling, I har set? _____

Hvilken af de to forestillinger, I har set, synes du er mest interessant for de unge elever og hvorfor?

Du skal slette dit navn på forsiden, inden du afleverer dit udfyldte spørgeskema efter jeres 2. forestilling.

Tusind tak for dit bidrag til at gøre os klogere!